

**Bachelor of Education (B.Ed.) (Semester-II) Examination
PEDAGOGY OF SCHOOL SUBJECT ONE (PART-I)**

Paper Code—CP-203

(English, Marathi, Hindi, Urdu, Biological Science, Mathematics & Commerce)

Time : Two Hours]

[Maximum Marks : 35

- Note :—** (1) **ALL** questions are to be attempted.
(2) Write the subject and medium clearly on answer book.
(3) Maximum marks for each subject are **35**.

ENGLISH

1. Explain the nature and importance of English language in school curriculum. State the functional role of English language. 15

OR

Explain in detail the objectives of English teaching. 15

2. (A) Write the advantages of Direct method. 5
(B) Explain the subskills of Introduction skill. 5

OR

(C) How will you organize the poem recitation competition at secondary level ? 5

(D) Write in short the steps of lesson plan. 5

3. (A) Analyse in brief the text book of Std. VIIIth of English subject. 5
(B) What is meant by Unit Test ? Prepare a Blue-Print of 20 marks of English subject. 5

OR

(C) Explain the role of English teacher in developing linkages amongst child and English curriculum. 5

(D) Explain the concept of 'Problem Solving Ability' (PSA) and 'Open Text Based Assessment' (OTBA). 5

- सूचना :—(1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे
(2) विषय व माध्यम उत्तरपुस्तिकेवर स्पष्टपणे लिहा.
(3) प्रत्येक विषयासाठी कमात 35 गुण आहेत.

MARATHI

1. मराठी अध्यापनात स्पष्टीकरण, चेतक बद्दल व समारोप या अध्यापन कौशल्यांचा उपयोग सोदाहरण विशद करा. 15

किंवा

नियोजनाचे महत्व सांगून कोणत्याही एका हयतेच्या मराठी आशय घटकावर आधारित वैयक्तिक पाठनियोजन तयार करा. 15

2. (अ) शालेय अभ्यासक्रमातील मराठी भाषेचे स्थान विशद करा. 5
(ब) त्रिभाषा सूत्र स्पष्ट करा. 5

किंवा

- (क) मराठी शिक्षणात बौद्धिक कार्यक्रमांची भूमिका स्पष्ट करा. 5
(ड) मराठी अध्यापनाच्या सामान्य उद्दिष्टांवर चर्चा करा. 5
3. (अ) पाठ्यपुस्तकाच्या चिकित्सक विश्लेषणाची गरज स्पष्ट करा. 5
(ब) संविधान तक्ताचा नमूना (प्रारूप) तैयार करा. 5

किंवा

- (क) अभ्यासक्रम व पाठ्यक्रमाची संकल्पना स्पष्ट करा. 5
(ड) खुल्या पुस्तकावर आधारित मूल्यनिर्धारणाची संकल्पना स्पष्ट करा. 5

- सूचना :—(1) सभी प्रश्न हल कीजिये।
(2) उत्तर-पुरतिका पर अपना विषय व माध्यम स्पष्ट रूप से लिखिये।
(3) प्रत्येक विषय के लिये अधिकतम 35 अंक हैं।

HINDI

1. राष्ट्रीय एकता निर्माण के लिए हिंदी भाषा की सांस्कृतिक एवं कार्यात्मक भूमिका स्पष्ट कीजिये। 15
अथवा
हिंदी भाषा का स्वरूप बताते हुए हिंदी भाषा की वर्तमान स्थिती पर विस्तार से चर्चा कीजिये। 15
2. (अ) हिंदी भाषा अध्यापन के 'कहानी-कथन' तंत्र का वर्णन कीजिये। 5
(ब) पाठयोजना का अर्थ बताते हुए उसकी 'पंचपदी' सविस्तर लिखिये। 5
अथवा
(क) वार्षिक योजना याने क्या ? वार्षिक योजना का महत्व बताइये। 5
(ड) प्रस्तावना कौशल पर सूक्ष्म पाठ तैयार कीजिये। 5
3. (अ) सातत्यपूर्ण सर्वकष मूल्यांकन (CCE) का अर्थ बताते हुए उसका हिन्दी भाषा में महत्व स्पष्ट कीजिये। 5
(ब) हिंदी अध्यापक की छात्र एवं समाज समन्वय विकास प्रक्रिया में भूमिका सविस्तर लिखिये। 5
अथवा
(क) 'समस्या समाधान क्षमता' की संकल्पना स्पष्ट कीजिये। 5
(ड) पाठ्यचर्या के प्रकारों पर चर्चा कीजिये। 5

- Note :-** (1) ALL questions are to be attempted.
(2) Write the subject and medium clearly on answer book.
(3) Maximum marks for each subject are 35.

URDU

- 15 سوال نمبر ۱۔ اردو زبان کی ادبی و تہذیبی اہمیت تحریر کرتے ہوئے قومی یکجہتی میں اردو کا کردار لکھیے۔
- یا
- 15 ثانوی سطح کے نصاب میں اردو زبان کا مقام و اہمیت تفصیل سے لکھیے۔
- 5 سوال نمبر ۲۔ (الف) اردو تدریس کے مختلف طریقے بتاتے ہوئے کسی ایک کی وضاحت لکھیے۔
- 5 (ب) سالانہ منصوبہ بندی کی اہمیت واضح کیجیے۔
- یا
- 5 (ج) تدریسی مہارتوں میں تمہید کی مہارت کی اہمیت لکھیے۔
- 5 (د) غیر نصابی سرگرمیوں کی افادیت تحریر کیجیے۔
- 5 سوال نمبر ۳۔ (الف) اکائی جانچ کا بنیادی خاکہ تیار کیجیے۔
- 5 (ب) مسلسل ہمہ جہت C.C.F. قدر پیمائش میں معلم کا کردار لکھیے۔
- یا
- 5 (ج) کھلی کتاب قدر پیمائش (OTBA) کی افادیت لکھیے۔
- 5 (د) اردو کی تدریسی کتاب کا تنقیدی جائزہ کی اہمیت لکھیے۔

- Note :—**(1) **ALL** questions are to be attempted.
(2) Write the subject and medium clearly on answer book.
(3) Maximum marks for each subject are **35**.

BIOLOGICAL SCIENCE

1. What are classroom objectives ? Write any four classroom objectives of teaching Biological Sciences, with their specifications. 15

OR

Explain the concept of 'Globalization'. How are Globalization and Biological Sciences related to each other ? Write the contribution of Darwin in the development of Biological Sciences. 15

2. (A) Explain the importance of Supervised Study. 5
(B) Write the steps of Project Method, in short. 5

OR

- (C) Explain the sub-skills of Stimulus Variation Skill. 5
(D) Write the merits and demerits of Laboratory Method. 5

3. (A) State the principles of teaching of Biological Sciences. 5
(B) Explain the difference between Year Plan and Unit Plan. 5

OR

- (C) What is Unit Plan ? Write its steps, in short. 5
(D) Prepare a lesson-plan on any topic of Biological Science from Secondary School syllabus. 5

- सूचना :— (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(2) विषय व माध्यम उत्तरपुस्तिकेवर स्पष्टपणे लिहा.
(3) प्रत्येक विषयासाठी कमाल 35 गुण आहेत.

(मराठी माध्यम)

1. वर्ग-अध्यापनाची उद्दिष्टे म्हणजे काय ? जैविकीय विज्ञान अध्यापनाची कोणतीही चार वर्ग उद्दिष्टे त्यांच्या स्पष्टीकरणासह लिहा. 15

किंवा

'जागतिकीकरणाची' संकल्पना स्पष्ट करून जागतिकीकरण व जैविकीय विज्ञान हे एकमेकांशी कसे संबंधित आहेत ? जैविकीय विज्ञानाच्या विकासात डार्विन यांचे योगदान लिहा. 15

2. (अ) पर्यवेक्षित अभ्यासाचे महत्त्व स्पष्ट करा. 5
(ब) प्रकल्प पद्धतीच्या पायऱ्या थोडक्यात लिहा. 5

किंवा

(क) चेतक बदल कौशल्याची उपकौशल्ये स्पष्ट करा. 5
(ड) प्रयोगशाळा पद्धतीचे गुण दोष लिहा. 5

3. (अ) जैविकीय विज्ञान अध्यापनाची तत्वे सांगा. 5
(ब) वार्षिक नियोजन व घटक नियोजन यातील फरक स्पष्ट करा. 5

किंवा

(क) घटक नियोजन म्हणजे काय ? घटक नियोजनाच्या पायऱ्या थोडक्यात लिहा. 5
(ड) माध्यमिक शालेय अभ्यासक्रमाच्या जैविकीय विज्ञान विषयाच्या कोणत्याही एका पाठ्यांशावर पाठ नियोजन तयार करा. 5

सूचना :—(1) सभी प्रश्न हल कीजिये।

(2) उत्तर-पुस्तिका पर अपना विषय व माध्यम स्पष्ट रूप से लिखिये।

(3) प्रत्येक विषय के लिये अधिकतम 35 अंक हैं।

(हिन्दी माध्यम)

1. कक्षा-अध्यापन के उद्देश्य याने क्या ? जैविकीय विज्ञान अध्यापन के कोई भी चार कक्षा-उद्देश्य, स्पष्टीकरण सहित लिखिये। 15

अथवा

'वैश्वीकरण' की संकल्पना स्पष्ट कीजिये। वैश्वीकरण एवं जैविकीय विज्ञान किस प्रकार से संबंधित है ? जैविकीय विज्ञान के विकास में डार्विन इनका योगदान लिखिये। 15

2. (अ) पर्यवेक्षित अध्ययन (Supervised study) का महत्व स्पष्ट कीजिये। 5

(ब) प्रकल्प विधि (Project method) के सोपान संक्षेप में लिखिये। 5

अथवा

(क) चेतक बदल कौशल के उप-कौशल स्पष्ट कीजिये। 5

(ड) प्रयोगशाला विधि के गुण एवं दोष लिखिये। 5

3. (अ) जैविकीय विज्ञान अध्यापन के सिद्धांत बताइये। 5

(ब) वार्षिक नियोजन तथा इकाई योजना में भेद स्पष्ट कीजिये। 5

अथवा

(क) इकाई योजना याने क्या ? इकाई योजना के सोपान संक्षेप में लिखिये। 5

(ड) माध्यमिक शाला पाठ्यक्रम के जैविकीय विज्ञान विषय के किसी भी एक पाठ्यांश पर पाठ-योजना तैयार कीजिये। 5

- Note :—** (1) **ALL** questions are to be attempted.
(2) Write the subject and medium clearly on answer book.
(3) Maximum marks for each subject are **35**.

MATHEMATICS

1. Explain the place and importance of the subject Mathematics in school curriculum. Write the various professions in the area of Mathematics. 15

OR

What are the class-room objectives of subject Mathematics ? Write the specifications of these objectives, on the basis of any topic of Mathematics. 15

2. (A) Explain the concept of 'Constructivist Approach' in Mathematics teaching. 5
(B) Explain the use of home assignment technique in Mathematics teaching. 5

OR

- (C) Write in short the characteristics and limitations of Heuristic method. 5
(D) Explain the importance of 'Explanation' skill. 5

3. (A) State the principles of teaching of Mathematics. 5
(B) Explain in short, the steps involved in the preparation of Lesson Plan of Mathematics subject. 5

OR

- (C) Illustrate the use of Vedic Mathematics in teaching of Mathematics. 5
(D) What strategy will you select for teaching the topic 'Polynomials' in eighth class Mathematics text-book ? 5

- सूचना :—(1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(2) विषय व माध्यम उत्तरपुस्तिकेवर स्पष्टपणे लिहा.
(3) प्रत्येक विषयासाठी कमाल 35 गुण आहेत.

(मराठी माध्यम)

1. शालेय अभ्यासक्रमात गणित विषयाचे स्थान व महत्व स्पष्ट करा. गणिताच्या क्षेत्रातील विविध व्यवसाय लिहा. 15

किंवा

गणित विषयाच्या वर्ग अध्यापनाची उद्दिष्टे कोणती ? गणिताच्या कोणत्याही एका पाठ्यांशाच्या आधारे त्या उद्दिष्टांची स्पष्टीकरणे लिहा. 15

2. (अ) गणित अध्यापनातील 'ज्ञान-संरचनावादी उपागम' ही संकल्पना स्पष्ट करा. 5
(ब) गणित अध्यापनात 'स्वाध्याय' तंत्राचा उपयोग स्पष्ट करा. 5

किंवा

(क) स्वयं शोधन पद्धतीचे वैशिष्ट्ये व मर्यादा थोडक्यात लिहा. 5
(ड) स्पष्टीकरण कौशल्याचे महत्व स्पष्ट करा. 5

3. (अ) गणित अध्यापनाची तत्वे विशद करा. 5
(ब) गणित विषयाचे पाठ नियोजन तयार करण्याच्या पायऱ्या थोडक्यात लिहा. 5

किंवा

(क) गणित अध्यापनात वैदिक गणिताचे उपयोग सोदाहरण स्पष्ट करा. 5
(ड) वर्ग आठवीच्या गणित पाठ्यपुस्तकातील 'बहुपदी' घटक शिकविण्याकरिता कोणत्या कार्यनीतीची निवड कराल ? 5

सूचना :—(1) सभी प्रश्न हल कीजिये।

(2) उत्तर-पुस्तिका पर अपना विषय व माध्यम स्पष्ट रूप से लिखिये।

(3) प्रत्येक विषय के लिये अधिकतम 35 अंक हैं।

(हिन्दी माध्यम)

1. शाला पाठ्यचर्या में गणित विषय का स्थान एवं महत्व स्पष्ट कीजिये। गणित क्षेत्र से संबंधित विभिन्न व्यवसाय लिखिये। 15

अथवा

गणित विषय के कक्षा-उद्देश्य कौनसे हैं ? गणित विषय के किसी भी एक पाठ्यांश के आधार पर इन उद्देश्यों के स्पष्टीकरण लिखिये। 15

2. (अ) गणित अध्यापन में 'ज्ञान-संरचनावादी उपागम' यह संकल्पना स्पष्ट कीजिये। 5

(ब) गणित अध्यापन में 'स्वाध्याय' तकनीक का प्रयोग स्पष्ट कीजिये। 5

अथवा

(क) स्वयंशोधन विधि की विशेषताएं एवं मर्यादाएं संक्षेप में लिखिये। 5

(ड) 'स्पष्टीकरण' कौशल का महत्व स्पष्ट कीजिये। 5

3. (अ) गणित अध्यापन के सिद्धांत विशद कीजिये। 5

(ब) गणित विषय के पाठ योजना निर्मिती के सोपान संक्षेप में स्पष्ट कीजिये। 5

अथवा

(क) गणित अध्यापन में वैदिक गणित का प्रयोग सोदाहरण स्पष्ट कीजिये। 5

(ड) कक्षा आठवीं के गणित पाठ्यपुस्तक से 'बहुपदी' इकाई पढ़ाने हेतु कौनसी कार्यनीति का चयन करोगे ? 5

- Note :— (1) **ALL** questions are to be attempted.
(2) Write the subject and medium clearly on answer book.
(3) Maximum marks for each subject are **35**.

COMMERCE

1. What are the various useful methods in Commerce teaching ? Which two methods will you use for effective teaching of Commerce subject ? Illustrate. 15

OR

What is meant by teaching technique ? State the various techniques of teaching of Commerce. Explain the utility of dramatization technique. 15

2. (A) State the nature of Commerce subject. 5
(B) State the types of Correlation. 5

OR

- (C) Write the objectives of teaching Commerce at Higher Secondary stage. 5
(D) Explain the importance of Correlation. 5
3. (A) Explain the types of Curriculum. 5
(B) State the concept of Open Text Based Assessment (OTBA). 5

OR

- (C) State the procedure of Continuous Comprehensive Evaluation. 5
(D) Explain the concept of problem solving ability. 5

- सूचना :—(1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(2) विषय व माध्यम उत्तरपुस्तिकेवर स्पष्टपणे लिहा.
(3) प्रत्येक विषयासाठी कमाल 35 गुण आहेत.

(मराठी माध्यम)

1. वाणिज्य अध्यापनात उपयुक्त विविध पद्धती कोणत्या ? वाणिज्य विषयाच्या परिणामकारक अध्यापनासाठी तुम्ही कोणत्या दोन पद्धतींचा उपयोग कराल ? सोदाहरण स्पष्ट करा. 15

किंवा

अध्यापनाचे तंत्र म्हणजे काय ? वाणिज्य अध्यापनाची विविध तंत्रे सांगून नाट्यीकरण तंत्राची उपयुक्तता स्पष्ट करा. 15

2. (अ) वाणिज्य विषयाचे स्वरूप विशद करा. 5
(ब) सहसंबंधाचे प्रकार सांगा. 5

किंवा

(क) उच्च माध्यमिक स्तरावरील वाणिज्य अध्यापनाची उद्दिष्टे लिहा. 5
(ड) सहसंबंधाचे महत्व स्पष्ट करा. 5

3. (अ) अभ्यासक्रमाचे प्रकार स्पष्ट करा. 5
(ब) खुले पुस्तकावर आधारित मूल्यनिर्धारण संकल्पना विशद करा. 5

किंवा

(क) सातत्यपूर्ण सर्वेक्षण मूल्यमापन प्रक्रिया विशद करा. 5
(ड) समस्या निराकरण क्षमता ही संकल्पना स्पष्ट करा. 5

सूचना :—(1) सभी प्रश्न हल कीजिये।

(2) उत्तर-पुस्तिका पर अपना विषय व माध्यम स्पष्ट रूप से लिखिये।

(3) प्रत्येक विषय के लिये अधिकतम 35 अंक हैं।

(हिन्दी माध्यम)

1. वाणिज्य अध्यापन में उपयुक्त विभिन्न विधियां कौनसी हैं ? वाणिज्य विषय के प्रभावशाली अध्यापन हेतु आप किन दो विधियों का प्रयोग करोगे ? सोदाहरण स्पष्ट कीजिये। 15

अथवा

अध्यापन तकनीक याने क्या ? वाणिज्य अध्यापन की विभिन्न तकनीक विषद करके नाट्यीकरण तकनीक की उपयोगिता स्पष्ट कीजिये। 15

2. (अ) वाणिज्य विषय का स्वरूप विशद कीजिये। 5
(ब) सहसंबंध के प्रकार बताइये। 5

अथवा

(क) उच्च माध्यमिक स्तर पर वाणिज्य अध्यापन के उद्देश्य लिखिये। 5
(ड) समवाय का महत्व स्पष्ट कीजिये। 5

3. (अ) पाठ्यचर्या के प्रकार स्पष्ट कीजिये। 5
(ब) खुली किताब पर आधारित मूल्यनिर्धारण की संकल्पना विशद कीजिये। 5

अथवा

(क) सातत्यपूर्ण सर्वकष मूल्यांकन की प्रक्रिया विशद कीजिये। 5
(ड) समस्या निराकरण क्षमता यह संकल्पना स्पष्ट कीजिये। 5